

Analysis in the Accuracy of Classification in Students' Graduate School Entrance

Hakan KOĞAR*

Ayfer SAYIN**

ABSTRACT. The purpose of this study is to determine the validity and reliability of students' graduate school placement results. Another purpose of this study is to determine whether the rate weights which have been decided by The Council of Higher Education and the universities come true; if it happens, to determine in which degree it has occurred. A total of 2577 students who have been registered and who have not been registered to Gazi University Institute of Social Sciences, Institute of Health Sciences, and Institute of Educational Sciences in 2011 – 2012 Fall Term participated in the study. Results of the study demonstrated that there is low-level relationship between Academic Postgraduate Education Exam which affected on accept an scores when it was counted, the average of undergraduate graduation, foreign language score and interview score. It was expected that ALES score is the most effective one while accepting a student to graduate school, but it was detected that the interview score affected more on accepting. Furthermore, when classification decisions were reviewed, it was detected 82% of students who applied to a graduate school were classified correctly.

Keywords: discriminant analysis, postgraduate education, post graduate

---

*Res. Assist. Başkent University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Ankara, Turkey. E-mail: hkogar@gmail.com

**Instructor. Gazi University, Ankara, Turkey. E-mail: ayfersayin@yahoo.com

SUMMARY

Purpose and Significance: The purpose of this study is to determine the validity and reliability of students' graduate school placement results. Another purpose of this study is to determine whether the rate weights which have been decided by The Council of Higher Education and the universities come true; if it happens, to determine in which degree it has occurred. The facts that this study investigates validity and reliability of the placement of students into graduate programs and that investigates whether or not score weights determined by The Council of Higher Education and universities come true constitute the powerful sides of the study.

Method: This study is designed in correlational research model. A total of 2577 students from 105 different divisions who have been registered and who have not been registered to Gazi University Institute of Social Sciences, Institute of Health Sciences, and Institute of Educational Sciences in 2011 – 2012 Fall Term participated in the study. Data of this study is obtained from Gazi University Gazi Directorate of Student Affairs. Students academic success points were transformed into hundred point grading system. Discriminant analysis was performed to analyze the data.

Results: Results revealed that Wilks' Lambda value related to interview variable is of medium level and its contribution to classification is more than the others. Eigenvalue related to discriminant function is .888; canonic correlation value is .686. Moreover, Wilks' Lambda value calculated according to discriminant function is .530. ALES and YDP score variables' contribution to placement score are nearly the same while the contribution of graduation score is quite low. ALES, LMP, YDP and MP scores were seen to make the true classification of 80% of total students who placed a graduate program and 83.7% total students who failed to place a graduate program.

Discussion and Conclusions: Results mirrored that the discrimination function for those scores which are effective in students placements' of graduate programs has a moderate effect in the classification of students. The percentage of students true placement of graduate programs (82%) must be higher. 450 of all students false placement demonstrates that another sub-score might be used or that the weight of scores might change. Furthermore, the most effective score in the classification of students was seen to be those obtained from interviews contrary to the expected effect of 25%. In this sense, the weight of interview score in the calculation of total placement score should be decreased.

Yüksek Lisans Programına Girişte Öğrencilerin Sınıflandırılma Doğruluğunun İncelenmesi: Gazi Üniversitesi Örneği***

Hakan KOĞAR*

Ayfer SAYIN**

ÖZ. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin yüksek lisans programına yerleştirilmesine ilişkin geçerlik ve güvenilirliğini ortaya koymak; yüksek lisans programına öğrenci seçiminde YÖK ve üniversiteler tarafından belirlenen puan ağırlıklarının gerçekleşip gerçekleşmediğini, gerçekleşti ise ne ölçüde gerçekleştiğini belirlemektir. Bu doğrultuda 2011-2012 Güz Döneminde Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü bölümlerindeki yüksek lisans programlarına yerleştirilen ve yerleştiremeyen 2577 öğrencinin doğru yerleştirme ve doğru yerleştirmeme oranları ve yerleştirme puanına kaynaklık eden puanlara dayalı yapılan sınıflamanın geçerliği incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin yüksek lisans programlarına yerleştirmelerinde hesaplanan yerleşme puanına etki eden ALES, lisans mezuniyet puanı, yabancı dil puanı ve mülakat puanı arasında anlamlı bulunan ilişkilerin düşük düzeyde olduğu ve yerleştirme puanına kaynaklık eden alt puanlar arasında öğrencilerin yüksek lisansa yerleştirilmesine en çok etki eden puanın ALES puanı olması beklenirken mülakat puanı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin yüksek lisans programına yerleşmelerine ilişkin sınıflama kararları incelendiğinde yüksek lisans programına başvuran öğrencilerin %82'sinin doğru sınıflandırıldığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Ayırma analizi, lisansüstü eğitim, yüksek lisans

* Arş. Gör., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta: hkogar@gmail.com

** Okutman., Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye. E-posta: ayfersayin@yahoo.com

*** Bu makale, 19-21 Eylül 2012 tarihleri arasında Bolu'da gerçekleştirilen III. Ulusal Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur

GİRİŞ

Lisansüstü eğitim, bilim insanı yetiştirilmesi ve ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak kabul edilmektedir (Alhas, 2006). Yıllar geçtikçe artış gösteren bilimsel bilgi birikiminin ve hızlı değişen teknolojik oluşumların hâkim olduğu dünyamızda lisansüstü eğitimin uzman ve bilim insanı yetiştirmedeki önemi her alanda ortaya çıkmaktadır (Türker, 1997).

Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde nitelikli insan gücünün değeri ve önemi, dolayısıyla nitelikli eğitime duyulan ihtiyaç artmaktadır. Temel amacı belli alanlarda uzmanlaşmış, bilgiyi kullanan, üreten bireyler yetiştirmek olan lisansüstü eğitim, eğitimin en üst kademesi olan yükseköğretim kuruluşlarına bağlı enstitüler tarafından yürütülmektedir.

Türkiye’de lisansüstü eğitim, 1970’lerin başlarına kadar yüksek lisans aşaması olmadan yalnızca doktora programı şeklinde yürütülmüştür. Daha sonra, lisansüstü eğitim “yüksek lisans” ve “doktora” olmak üzere iki aşamaya bölünmüş ve bu aşamalarda izlenecek yöntem ve kurallar günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğramış, tümüyle ya da kısmen değiştirilen yönetmelikler doğrultusunda sürdürülmüştür (Çakar, 1997). 1982 yılından bu yana ise, ülkemizde lisansüstü eğitim Yüksek Öğretim Kurulunun (YÖK) eşgüdüm çerçevesinde yasada yer alan belirli enstitüler aracılığıyla yürütülmeye başlanmıştır. Bu enstitülerdeki lisansüstü eğitim; yüksek lisans, doktora ve sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik programlarından oluşur ve tezli yüksek lisansın amacı, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nde (1996) öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamak olarak ifade edilmektedir. Lisansüstü eğitim, bilim insanı yetiştirme ve ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak görülmektedir. Temel amacı ise; bilgiyi üreten, kullanan, eleştiren ve üreten bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek nitelikte insan gücünü yetiştirmektir (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Bireylerin almış oldukları lisansüstü eğitimleri ile bir alanda uzmanlaşması, bilgiye ulaşım, onu değerlendirip yorumlaması ve kendisinin bilgi üretmesi gereği düşünüldüğünde lisansüstüne öğrenci seçiminin de önem kazandığı görülmektedir. Ülkemizde lisansüstü eğitime öğrenci seçiminde Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (LEÖY)’ndeki hükümlere ek olarak üniversitelerin kendi belirlemiş oldukları ölçütler etkili olmaktadır. LEÖY’de öğrencilerin lisansüstüne alınması için ALES puanının en az 55 olması gerektiği, lisans mezuniyet notunun ise en az 70 olması gerektiği; lisansüstüne sadece ALES puanı ile de öğrenci alınabileceği, ALES puanının ağırlığının %50’den az olmamak koşulu ile diğer ölçütler

(puan türleri) ve ağırlıkları üniversitelerin senato kararları ile belirleyebileceği ifade edilmektedir (1996; 2007 değişikliği). LEÖY'de belirlenen ölçütler incelendiğinde, öğrencilerin lisansüstü programa yerleşmelerinde ALES puanının ağırlıklı olması gerektiği görülmektedir.

Bu araştırmaya dahil edilen öğrenciler, Gazi Üniversitesinin lisansüstü programlarına şu aşamalar izlenerek yerleştirilmektedir. Üniversite bünyesinde lisansüstü programa öncelikle alınacak öğrenci sayısı ilan edilir. Bu ilana başvuran adaylardan mülakata alınacakların sayısı, ilan edilen kontenjanın üç katı ile sınırlandırılır. Bu sınırlandırmada adayların ALES puanlarının % 50'si, lisans mezuniyet notunun % 15'i, yabancı dil puanının % 10'unun toplamı ile elde edilecek puanlar, en yüksekte başlanarak sıralanır. Yabancı dil belgesi olmayan adayların yabancı dil puanı sıfır (0) kabul edilir (Gazi Üniversitesi, 2005).

Araştırmaya inceleme konusu olan Gazi Üniversitesi almış oldukları senato kararları gereğince lisansüstü eğitimden yüksek lisansa öğrenci seçiminde 4 farklı puan türü dikkate alınmaktadır. Bu puan türleri ve ağırlıkları, Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavı (ALES) puanı- %50, Lisans Mezuniyet Puanı (LMP) - %15, Yabancı Dil Puanı (YDP) - %10 ve Mülakat Puanı (MP) -% 25 (Mülakat puanı 50 olmayan öğrenci başarısız sayılır.) şeklindedir (Gazi Üniversitesi, 2005).

Yukarıda belirtilen ölçütler dikkate alındığında hem LEÖY hem de Gazi Üniversitesi tarafından yayımlanan ölçütlerde lisansüstü programlara öğrenci seçiminde ağırlı puan türünün ALES olduğu ve ALES puanının diğer puan türlerinden ağırlığının fazla olması nedeniyle belirleyici puan türü olması gerektiği görülmektedir.

ALES (2007 öncesi adıyla LES) ile mezuniyet sonrası eğitimdeki başarıda etkili olan sayısal, sözel ve mantıksal akılyürütme (muhakeme) becerilerinin ölçülmesi amaçlanmaktadır (LES başvuru kılavuzu, 1997). Arıcı (1997) LES'e bir bilgi toplama yolu olarak karşı olmadığını, ancak bu sınavın sonucunun belli bir ağırlıkla zorunlu olarak kullanılmasına karşı olduğunu belirtmiştir. Bugörüşünün temel gerekçesini ise, lisansüstü programlar için geçerlik ve güvenilirliği yeterince irdelenmemiş ve genel yetenek türü bir testle yapılan böyle bir sınavın sonucunun, lisansüstü eğitim için önkoşul yapılmasını uygun bir karar ve işlem olarak bulmadığını belirterek açıklamıştır.

Çıkrıkçı-Demirtaşlı (2002) yaptığı araştırmada, devlet ve özel sektöre ait üniversitelerin lisansüstü programlara öğrenci kabul ederken Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (LES) sonucunu ve diğer ölçütleri nasıl kullandıkları ve bunları son değerlendirmeye hangi ağırlıklarla kattıklarına ilişkin durumu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilimler Enstitüsündeki programlarda ağırlıklı olarak LES-sözel puanı

değerlendirmelerde esas alınmaktadır. Araştırma kapsamındaki 51 üniversitenin lisansüstü eğitim veren programların bağlı olduğu enstitülerin tercih edilen LES puanını son değerlendirmeye katma oranları incelendiğinde, enstitülerin %68'inin LES puanını 0.20 ağırlıkla değerlendirmeye katmayı tercih ettikleri; % 18'inin 0.30 ağırlıkla; % 13'ünün 0.25 ağırlıkla, geri kalan% 1'inin ise, %40 ağırlıkla son değerlendirmeye katmayı tercih ettikleri görülmüştür. Lisansüstü programlara girişte diğer ölçütler arasında yer alan yabancı dil bilgisini 51 üniversiteden sadece 20 tanesi başvuru ölçütü olarak almakta ve son değerlendirmeye katmaktadır.

Örnek'in (2002) yaptığı yüksek lisans tez araştırmasında, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsündeki yüksek lisans öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime Giriş Sınavı (LES) puanları ile bir yıllık akademik ortalamaları arasındaki ilişkileri belirlemek ve bu doğrultuda yüksek lisans programlarına, öğrenci seçiminde kullanılan LES ağırlıklı puan türlerinin uygunluğu hakkında bir ipucu elde etmeyi amaçlamıştır. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsündeki dört fakülte ve Devlet Konservatuarındaki yüksek lisans öğrencilerinin LES puan türleri ile akademik ortalamaları arasında manidar bir ilişki bulunmamıştır. Yalnızca Edebiyat Fakültesine LES-SÖZ puanı ile öğrenci alan programlardaki korelasyonlar, üç LES ağırlıklı puan türü için de 0,05 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Tokat (2004) yaptığı yüksek lisans tez araştırmasında, öğrencilerin yüksek lisans akademik başarı not ortalamalarını yordamada, yüksek lisans programlarına öğrenci alınırken temel ölçüt olarak kullanılan Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı sonucu, mülakat puanı, lisans diploma notu ve bunlara dayalı bileşik değerlendirme sonucunun anlamlı düzeyde katkılarının bulunup bulunmadığını saptamayı amaçlamıştır. Yüksek lisans akademik başarı not ortalamaları ile LES puan türleri arasında her üç grup içinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tüm grup için, LES-EA ve mülakat puanı değişkenlerinin birlikte yüksek lisans akademik başarı not ortalamalarının % 7'sini; tezli grup için ise mülakat puanı değişkeninin yüksek lisans akademik başarı not ortalamalarının % 8'ini açıklayabildiği bulunmuştur.

Çıkrıkçı-Demirtaşlı (2004) yaptığı çalışmada, öğretim üyelerinin lisansüstü eğitime öğrenci seçme ölçütlerinin kullanımına ilişkin görüşleri ve önerilerini saptamayı amaçlamıştır. Çalışmaya değişik üniversitelerden 120 öğretim üyesi katılmıştır. Çalışmada, araştırmacı tarafından geliştirilen 51 maddelik bir anket kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, öğretim üyeleri halen seçme sürecinde yer alan ölçütlerin (Lisansüstü eğitime giriş sınavı-LES, Lisans not ortalaması, Yabancı dil puanı, Mülakat) kullanılmaya devam etmesinden yanadırlar. Ancak bu ölçütlerden LES'in

değerlendirmedeki ağırlığının azaltılarak, % 20 civarına indirilmesini, ayrıca mülakatın da hem aday tanıma hem de alan bilgisini sınama fırsatı olarak daha objektif bir değerlendirme aracı olarak kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretim üyeleri, seçme sürecinde referans mektubu, kişisel dosya, niyet mektubu gibi diğer ölçütlerin kullanılmasına ilişkin olarak ankette yer alan önerilere "katılım" yönünde görüş belirtmişlerdir.

Yurt dışında incelenen çeşitli üniversitelerde yüksek lisans ve doktora programlarına başvuruda, adayın özgeçmişi, niyet mektubu, not dökümü, referans/tavsiye mektupları, GRE puanı, TOEFL puanı ve 1-2 yıl alanıyla ilgili profesyonel deneyim gibi çeşitli başvuru koşulları vardır (İşcan ve Bıkmaz, 2012).

Araştırmada incelemeye alınan Gazi Üniversitesi yüksek lisans programlarına öğrenci yerleştirilirken hem LEÖY hem de Gazi Üniversitesi tarafından yayımlanan ölçütlere göre lisansüstüne öğrenci seçiminde puan türleri içerisinde ağırlıklı puan türünün ALES olduğu (%50) görülmektedir. Ancak, lisansüstü öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin lisansüstü eğitim sınavı puan ağırlığının olması gerekenden az olduğu görülmektedir. Daha önce yapılan çalışmaların LES üzerinde gerçekleştirilmesi nedeniyle, yüksek lisansa öğrenci seçiminde ALES, mülakat, yabancı dil puanı ve lisans mezuniyet puanları ağırlığının belirlenmesi amacıyla kapsamlı bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu araştırmanın amacı, YP ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sağlık Bilimleri Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü bölümlerindeki yüksek lisans programlarına yerleştirilen öğrencilerin doğru yerleştirme oranını ve yerleştirme puanına kaynaklık eden ALES, LMP, YDP ve MP' nin anlamlı katkısını belirlemektir. Ayrıca, YP' ye dayalı yapılan sınıflamanın geçerliğini tespit etmektir.

Bu araştırmanın öğrencilerin yüksek lisans programlarına yerleştirmelerdeki geçerlik ve güvenilirliği ortaya koyması; yüksek lisans programına öğrenci seçiminde YÖK ve üniversiteler tarafından belirlenen puan ağırlıklarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi araştırmanın önemini oraya koymaktadır.

Bu araştırmada 3 farklı soruya cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu sorular aşağıda belirtilmiştir.

Gazi Üniversitesinde;

1. ALES, Lisans Mezuniyet Puanı, Yabancı Dil Puanı ve Mülakat Puanı, yüksek lisans programlarına yerleşen adaylar ile yerleşmeyen adayları birbirlerinden ne ölçüde ayırt edebilmektedir?

2. Yüksek lisans programlarına yerleşme puanına kaynaklık eden alt puan türlerinden hangisi öğrencilerin yüksek lisansa girişinde en etkili puan türüdür?

3. Yüksek lisans programlarına öğrenci yerleştirmesindeki doğru sınıflandırma yüzdeliği ne düzeydedir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, araştırma grubu, veri toplama yöntemleri ve verilerin analizi sunulmuştur.

Araştırma Deseni

İlişkisel araştırma olarak da adlandırılan (Fraenkel ve Wallen, 2009, 328) korelasyonel araştırmalarda, iki veya daha fazla değişken veya veri seti arasındaki ilişki incelenmektedir (Cohen ve diğerleri, 2005: 193; Fraenkel ve Wallen, 2009: 328; Vanderstoep ve Johnston, 2009: 76; Büyüköztürk ve diğerleri, 2010: 226). Bu araştırmada öğrencilerin YP puanlarının hesaplanmasına kaynaklık eden ALES, LMP, YDP ve MP'nin değişkenleri arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilere dayalı sınıflamaların geçerliği üzerinde durulduğundan; bu araştırmada, korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünde yer alan toplam 105 anabilim dalında yüksek lisans programına başvuran ve mülakata giren 2577 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin tamamına ait, ALES, yabancı dil, mülakat ve lisans mezuniyet puanı bulunmaktadır.

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmanın verileri, Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına ait veri tabanından elde edilmiştir. Veri tabanından mülakata giren öğrencilerin ALES, LMP, YDP ve MP puanları elde edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin LMP değişkenine ilişkin not ortalaması 100'lük sisteme dönüştürülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma problemleri doğrultusunda verilerin çözümlenmesinde ayırma analizi kullanılmıştır. Ayırma analizi gerçekleştirilmeden önce yüksek lisans programlarına yerleşen ve yerleşemeyen öğrencilerin puanlarına ilişkin ayırma analizinin varsayımları incelenmiştir. Örneklem büyüklüğünün her iki grup öğrencileri için yeterli olduğu belirlenmiştir.

(n=2577). Veri setinde eksik veri yer almazken kutu grafikleriyle belirlenen tek değişkenli ve Mahalanobis uzaklığı ile hesaplanan çok değişkenli uç değer gösteren 11 gözlem veri setinden çıkarılmıştır. Değişkenlerin normallik varsayımı için histogram grafikleri incelenmiştir. Ayrıca hesaplanan çarpıklık-basıklık katsayıları incelendiğinde katsayıların -1 ile +1 arasında değer aldığı tespit edilmiş ve değişkenlerin normalden aşırı sapma göstermediği belirlenmiştir. Çok değişkenli normallik için değişkenlere ilişkin saçılma diyagramı matrisi incelenmiştir ve değişkenlerin çok değişkenli normallik varsayımını karşıladığı belirlenmiştir. Çok değişkenli normallik varsayımı ayrıca çoklu doğrusallık bakımından bilgi vermektedir. Değişkenler arasında çoklu bağlantı ve tekiliğin incelenmesi amacıyla değişkenler arasında korelasyon katsayıları hesaplanmış ve anlamlı korelasyon katsayılarının -0,121 ile 0,284 arasında değiştiği, dolayısıyla çoklu bağlantının olmadığı belirlenmiştir. Eşvaryanslılık varsayımı için hesaplanan Box's M testinin sağlanmadığı, değişkenlerin varyanslarının homojen olmadığı belirlenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2007), gruplar arasında örneklem büyüklüğü farklılıklarının eşvaryanslılık varsayımını bozabileceğini belirtmektedir. Gerçekleştirilen Levene Testi sonucunda ALES ve LMP değişkenlerinin varyansların homojenliği varsayımı sağladıkları, YDP ile MP'nın sağlamadığı belirlenmiştir.

BULGULAR

Gazi Üniversitesinde yer alan Eğitim Bilimleri, Sağlık Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerine yüksek lisans programlarına başvuran adayların yüksek lisansa yerleşme puanlarına ve bu puana kaynaklık eden alt puanlara ilişkin öncelikle betimsel istatistikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler

Grup	Puan	N	$\bar{X}$	SS
Yerleşen Öğrenciler	ALES	1080	40,28	4,24
	LMP	1080	11,62	1,32
	YDP	1080	5,09	2,18
	MP	1080	33,33	9,34
	YP	1080	73,66	6,61
Yerleşemeyen Öğrenciler	ALES	1486	38,98	4,32
	LMP	1486	11,30	1,26
	YDP	1486	4,46	1,95
	MP	1486	16,97	8,66
	YP	1486	63,22	6,47
Tüm Öğrenciler	ALES	2566	39,52	4,33
	LMP	2566	11,44	1,29
	YDP	2566	4,73	2,07
	MP	2566	23,86	12,26
	YP	2566	67,62	8,34

Tablo 1 incelendiğinde YP'ye kaynaklık eden alt puan türlerinden ALES, LMP, YDP'ye ilişkin puanların ortalamasının birbirine yakın olduğu; mülakat puanına ait ortalamaların ve standart sapmaların yerleşen ve yerleşemeyen öğrencilerde birbirinden farklılaştığı görülmektedir.

1. ALES, Lisans Mezuniyet Puanı, Yabancı Dil Puanı ve Mülakat Puanı, yüksek lisans programlarına yerleşen adaylar ile yerleşemeyen adayları birbirlerinden ne ölçüde ayırt edebilmektedir?

Tablo 2'de değişkenlere ilişkin hesaplanan Wilks' Lambda değerleri yer almaktadır.

Tablo 2. Değişkenlere ilişkin hesaplanan wilks' lambda istatistikleri

Alt Puanlar	Wilks' Lambda	F	df1	df2	sig.
ALES	,978	57,691	1	2564	,000
LMP	,985	40,025	1	2564	,000
YDP	,978	58,841	1	2564	,000
MP	,566	1969,903	1	2564	,000

Hesaplanan Wilks' Lambda değeri ne kadar küçükse, değişkenin ayırma fonksiyonuna o kadar fazla katkısı bulunmaktadır. Wilks' Lambda değerinin 1'e yakın olması ise değişkenin sınıflandırmaya katkısının az olduğunu ifade etmektedir. Tablo 2 incelendiğinde, değişkenler için hesaplanan Wilks' Lambda değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Mülakat değişkenine

ilişkin Wilks' Lambda değerinin orta düzeyde olduğu; sınıflamaya diğer değişkenlerden daha fazla katkısının olduğu görülmektedir. ALES, lisans mezuniyet ve yabancı dil puanı değişkenlerinin de Wilks' Lambda değerlerinin 1'e çok yakın olduğu; sınıflandırmaya katkılarının ise çok az olduğu görülmektedir.

Bağımlı değişken olan adayların yüksek lisans programına yerleşip yerleşememe durumu iki kategorili olduğu için ayırma analizinde tek bir fonksiyon elde edilmiştir. Elde edilen fonksiyon ve özdeğerlere ilişkin bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Ayırma fonksiyonuna ilişkin bilgiler

Fonksiyon	Özdeğer	% Varyans	%Toplam varyans	Kanonikkorelasyon
1	,888	100,0	100,0	,686

Tablo 3'te görüldüğü gibi ayırma analizi için oluşturulan bir fonksiyon varyansın tamamını açıklamaktadır. Ayırma fonksiyonuna ilişkin özdeğer ,888; kanonik korelasyon değeri ise ,686 olarak hesaplanmıştır. Ayırma fonksiyonunun grupları (yerleşen-yerleşemeyen öğrencileri) birbirinden ayırmada orta düzeyde etkili olduğu söylenebilir. Ayırma fonksiyonunun anlamlılığı ve Wilks' Lambda istatistiği Tablo 4'te bulunmaktadır.

Tablo 4. Ayırma fonksiyonunun anlamlılığına ilişkin değerler

Fonksiyon	Wilks' Lambda	Ki-kare	df	sig.
1	,530	1628,055	4	,000

Tablo 4 incelendiğinde ayırma fonksiyonuna ilişkin hesaplanan Wilks' Lambda değerinin ,530 olduğu görülmektedir. Wilks' Lambda değeri benzer şekilde ayırma fonksiyonunun grupları birbirinden orta derecede ayırdığı; ayrıca hesaplanan değer anlamlı olduğu görülmektedir.

2. Yüksek lisans programına yerleşme puanına kaynaklık eden alt puan türlerinden hangisi öğrencilerin yüksek lisansa girişinde en etkili puan türüdür?

Grupları birbirinden orta düzeyde ayıran alt puan türlerine ilişkin standartlaştırılmış kanonik korelasyon katsayıları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. *Alt puanlara ilişkin standartlaştırılmış kanonik korelasyon katsayıları*

Alt Puanlar	Fonksiyon1
ALES	,239
LMP	,037
YDP	,230
MP	,989

Tablo 5'te görüldüğü gibi ayırma fonksiyona en çok katkısı olan değişken mülakat puanı değişkenidir. ALES ve yabancı dil puanı değişkenlerinin yerleştirme puanına katkısı benzerken; lisans mezuniyet puanı değişkeninin katkısı oldukça düşüktür. Üniversite tarafından belirlenen ağırlığa göre ALES puanı, yerleştirmeye en fazla katkısı olması gereken (%50) alt puandır. Ancak ağırlığı %25 olan mülakat puanının yüksek lisansa öğrenci seçiminde üniversitenin belirlediği ağırlıktan farklı olarak yerleştirmeye esas olan alt puan türü olduğu görülmektedir. Tablo 6'da ayırma fonksiyonunda yer alan değişkenlerin kendi arasındaki etkileşimi kontrol edilerek hesaplanan korelasyon katsayıları yer almaktadır.

Tablo 6. *Alt Puanlara ilişkin yapı matrisi korelasyon katsayıları*

Alt Puanlar	Fonksiyon1
MP	,930
YDP	,161
ALES	,159
LMP	,133

Tablo 6'da yapı matrisinde ayırma fonksiyonuna etki eden değişkenlerin korelasyon katsayıları sırasıyla yer almaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin sınıflama geçerliğine en fazla katkı sağlayan değişkenin mülakat puanı olduğu belirlenmiştir. Diğer puan türlerinin sınıflamaya olan etkisi birbirine oldukça yakın hesaplanmakla birlikte ALES puanının beklenenin aksine sınıflamaya etki eden üçüncü puan türü olduğu tespit edilmiştir.

3. Yüksek lisans programına öğrenci yerleştirmesindeki doğru sınıflandırma yüzdeliği ne düzeydedir?

Öğrencilerin yüksek lisans programlarına doğru ve yanlış yerleşmelerindeki gözlenen ve beklenen öğrenciler ve yüzdelikleri Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Ayırma analizi sonucunda sınıflama kararları

Orijinal Üye Sayısı	Sonuç	Kestirilen Grup Üye Sayısı		Toplam
		Yerleşen	Yerleşmeyen	
Öğrenci sayısı	Yerleşen	872	208	1080
	Yerleşmeyen	242	1244	1486
%	Yerleşen	80,7	19,3	100
	Yerleşmeyen	16,3	83,7	100

Tablo 7’deki bilgiler incelendiğinde; öğrencilerin ALES, LMP, YDP ve MP değişkenlerinin yüksek lisans programına yerleşen öğrencilerin 872’sini (%80,7); yerleşmeyen öğrencilerin ise 1244’ünü (%83,7) doğru sınıflandırdığı görülmektedir.

Öğrencilerin yüksek lisans programına yerleşmelerinde kullanılan yerleşme puanına etki eden alt puan türlerinin öğrencilerin %82’sini (2116 öğrenci) doğru yerleştirdiği, %18’ini (450 öğrenci) ise yanlış yerleştirdiği tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Gazi Üniversitesinde yer alan ve üç enstitüye bağlı 105 ana bilim dalında yüksek lisans programına başvuran 2566 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin yüksek lisans programına yerleşmelerinde hesaplanan yerleşme puanına etki eden ALES, LMP, YDP ve MP arasında anlamlı bulunan ilişkilerin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yüksek lisans programına yerleşmelerinde etkili olan bu alt puanlar için kurulan ayırma fonksiyonunun öğrencileri sınıflandırmada orta derecede etkili olduğu belirlenmiştir. Yerleştirme puanına kaynaklık eden alt puanlar arasında öğrencilerin yüksek lisans programına yerleştirilmesine en çok etki eden puanın ALES puanı olması beklenirken mülakat puanı olduğu tespit edilmiştir. ALES puanının ise yerleştirmeye etki eden üçüncü puan olduğu belirlenmiştir. Bu durum yüksek lisans mülakatlarına katılacak öğrencilerin önceden diğer üç puan türüne göre belirlenip sıralandığı için bu puan türlerinde bir ranj daralması gerçekleşmektedir. Dolayısıyla yerleşen ve yerleşmeyen öğrencilerin ALES, YDP, LMP değişkenlerine ilişkin puanlarının benzerlik gösterdiği, bu nedenle de öğrencilerin almış oldukları mülakat puanlarının yüksek lisans programlarına yerleşmede en etkili olan puan türü olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu, Çıkrıkçı-Demirtaşlı’nın (2004) yaptığı araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. İlgili araştırmada da,

lisansüstü eğitime öğrenci seçiminde ALES puanlarının ağırlığının azaltılması ve mülakat puanının ağırlığının artırılması öğretim üyeleri tarafından önerilmiştir.

Çıkrıkçı-Demirtaşlı (2002) yaptığı çalışmada, üniversitelerin LES puanını kullanma ağırlıklarının %20 ile %40 arasında değiştiğini göstermiştir. Gazi Üniversitesinden farklı olan bu oranların, bu çalışma sonucunda daha uygun değerler olduğu görülmektedir. Örnek (2002) ve Tokat (2004) LES ile akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada, bu ilişkiyi belirlemek doğrudan amaç olmamakla birlikte bu iki puan türünün YP'ye en az katkı getiren puan türleri olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yüksek lisansa yerleşmelerine ilişkin sınıflama kararları incelendiğinde ise yüksek lisansa yerleşen öğrencilerin %80'inin; yerleşemeyen öğrencilerin %83,7'sinin; yüksek lisansa başvuran öğrencilerin tamamının %82'sinin doğru sınıflandırıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yüksek lisansa doğru yerleşmelerindeki oranın daha yüksek olması gerekmektedir. Öğrencilerden 450'sinin yanlış yerleşmesi, yerleştirmede kullanılan alt puanların öğrencileri orta düzeyde birbirinden ayırması, yüksek lisansa öğrenci seçiminde başka bir alt puanın kullanılabilmesini ya da puanlara ilişkin ağırlıkların değişebileceğini göstermektedir.

Ayrıca mülakat puanının yerleştirmedeki oranı üniversite tarafından kabul görülen %25 olması gerekirken; yerleştirmeye en fazla etki eden puan türü olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bu doğrultuda yüksek lisans programına öğrenci yerleştirilmesinde sınıflandırma doğruluğunun artırılması için önlemler alınması, çalışmalar gerçekleştirilmesi, mülakat puanının yerleştirme puanı hesaplamasındaki yüzdeliğinin azaltılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıkları (Ankara İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ARICI, H. (1997). *Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim ve Sorunları – Sosyal Bilimler Alanında*. Türkiye Bilimler Akademisi Bilimsel Toplantı Serileri 7: Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim: 53 – 64, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2005). *Research Methods in Education* (5th Ed.), London: RoutledgeFalmer.
- Çakar, Ö. (1997), *Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim*, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:7, 65–75.
- Çıkrıkçı-Demirtaşlı, N. (2002). Lisansüstü Eğitim Programlarına Girişte Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (LES) Sonucunun ve Diğer Ölçütlerin Kullanımına İlişkin Bir Tarama, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2).
- Çıkrıkçı-Demirtaşlı, N. (2004). Nitelikli Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitime Öğrenci Seçme Ölçütleri ile İlgili Öğretim Üyelerinin Görüşlerinin Saptanması, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 17.
- Gazi Üniversitesi. (2005). *Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*. [Online]: <http://egtbil.gazi.edu.tr/posts/view/title/yonetmelik-3243> adresinden 20 Mayıs 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Frankel, J.R. & Wallen, N.E. (2009). *How To Design And Evaluate Research In Education* (7th Ed.), New York: McGraw-Hill International Edition.
- İşcan, C. D. ve Bıkmaz, F. H. (2012). Eğitim Programları ve Öğretim Alanında Lisansüstü Eğitim Programlarının Analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45 (1).
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (2), 94 – 114.
- Örnek, E. (2002). *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne Bağlı Yüksek Lisans Programlarındaki Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı Puanları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B. ve Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Allyn and Bacon.
- Tokat, E. (2004). *Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı ve Diğer Kabul Ölçülerinin Yordama Geçerliliğine İlişkin Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türker, K. (1997). *Bilim İnsanı Yetiştirme: Dünyada ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim*. Türkiye Bilimler Akademisi Bilimsel Toplantı Serileri 7: Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim: 21-34 Ankara.

- Vanderstoep, S. W. & Johnston, D. D. (2009). *Research Methods for Everyday Life*. USA: Jossey-Bass.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (1996). *Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*, [Online]: <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/183/lang.tr/> adresinden 20 Mayıs 2012 tarihinde indirilmiştir.